

U NÁS POMÁHALI TAKY

AKTIVITA: PARALERA

|                                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |
|--------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Anotace:                                         | Aktivita vede žáky k zamyšlení nad paralelou mezi okupacemi našeho území v moderních dějinách s okupací ukrajinského území Ruskem v roce 2014 a ruskou invazí na Ukrajinu v roce 2022. Žáci pracují s citacemi z dopisů a rozhovorů, kde je vojenská agrese předkládána jako záchrana skupiny osob či politického systému. Aktivita by měla vést žáky k citlivosti na podobné projevy manipulace.                                                                 |
| Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy: | GV: člověk a společnost, jazyk a jazyková komunikace<br>OV: společenskovední vzdělávání / občanský vzdělávací základ, jazykové vzdělávání a komunikace                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| Průřezová témata:                                | GV: VMEGS, MV, OSV<br>OV: OVDS                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Klíčové kompetence:                              | GV: k řešení problémů, komunikativní, sociální a personální, občanské<br>OV: k řešení problémů, komunikativní, personální a sociální, občanské kompetence a kulturní povědomí                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Doporučený věk:                                  | 15+                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Cíle:                                            | Žáci: <ul style="list-style-type: none"><li>▪ si připomenou události moderních československých dějin – okupaci nacistickým Německem v roce 1939 a vojsky Varšavské smlouvy v roce 1968</li><li>▪ porovnají příklady okupace našeho území s okupací ukrajinského území Ruskem s ohledem na použitou rétoriku propagandy</li><li>▪ jsou kritičtí k projevům manipulace – ospravedlňování vojenské agrese záchranou skupiny osob nebo politického zřízení</li></ul> |
| Délka:                                           | 45 min. (včetně projekce)                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Pomůcky:                                         | <ul style="list-style-type: none"><li>▪ PRACOVNÍ LIST do každé skupiny a rozstříhaný na jednotlivé ukázky</li><li>▪ LIST PRO VYUČUJÍCÍ</li><li>▪ psací potřeby</li><li>▪ tabule/flipchart</li></ul>                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Postup:                                          | 1. Rozdělíme žáky do malých skupin a každé dáme rozstříhaný PRACOVNÍ LIST s citacemi (každá skupina dostane všechny 4 ukázky) z dopisů a z rozhovorů, které ospravedlňují vojenskou                                                                                                                                                                                                                                                                               |

|                            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |
|----------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                            | <p>okupaci.</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>2. Vyzveme žáky, aby se ke každé citaci pokusili napsat, kdy byla napsaná/řečená a k jaké události z moderních dějin se váže. Zároveň je vyzveme, aby ukázky seřadili chronologicky podle doby, kdy byly vytvořené.</li> <li>3. Když jsou žáci s prací hotoví, projdeme společně jejich odpovědi a zasadíme dané citace do historického a politického kontextu (viz <b>LIST PRO VYUČUJÍCÍ</b>). Shrnutí zaznamenáváme stručně na tabuli.</li> <li>4. Následuje <b>projekce filmu</b>.</li> <li>5. Po projekci provedeme stručnou reflexi metodou jednoho slova. Vyzveme žáky, ať řeknou jedno slovo, které je k filmu napadá. Slova zapisujeme na tabuli, mohou se opakovat.<br/>Poznámka: Další metody reflexe emocí najdete v informačním textu <i><u>Jak na reflexi emocí po filmové projekci</u></i>.</li> <li>6. Zeptáme se žáků, co jednotlivé citace spojuje – omlouvání vojenské agrese záchranou skupiny lidí nebo politického systému. Deklarovaná „pomoc“ se stala součástí propagandy.</li> </ol> |
| <b>Reflexe:</b>            | <p>Reflexi provedeme formou volného psaní na téma Pomoc, nebo agrese? Necháme žáky cca pět minut psát. Poté přejdeme ke společné diskusi, ve které jejich poznámky reflektujeme.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 |
| <b>Zkušenosti z praxe:</b> | <p>Aktivitu jsem vyzkoušel v maturitním ročníku gymnázia. Výhodou bylo, že žáci znali historický kontext, protože v loňském roce probrali dějiny 20. století. Časové rozvržení aktivity je dle mého názoru dobře nastaveno. Vybrané texty jsou velice zajímavě vybrány a působivě je zpracován i film. Možná bych zařadil také ukázkou, která by ilustrovala události z října 1956 v Maďarsku. Jako určitou variantu aktivity bych doporučil nechat jednotlivé skupiny pracovat vždy s jednou ukázkou textu, kterou by musely třídit, prezentovat, vysvětlit její obsah a popsat, o čem vypovídá. Na základě vzájemného představení textů by pak žáci hledali společné prvky. Aktivita by tak podle mého byla více dynamická.</p> <p>Miroslav Houska, Gymnázium Evolution Jižní Město, Praha</p>                                                                                                                                                                                                                                                                     |

## U NÁS POMÁHALI TAKY

### PRACOVNÍ LIST

#### Ukázka 1

Vážený Leonide Iljiči,

s vědomím plné odpovědnosti za naše rozhodnutí se na Vás obrácíme s následujícím prohlášením.

(...) Sama existence socialismu v naší zemi je ohrožena. Politické prostředky a prostředky státní moci v naší zemi jsou nyní už do značné míry ochromeny. Pravicové síly vytvořily příznivé podmínky pro kontrarevoluční převrat.

V této těžké situaci se obrácíme na Vás, sovětské komunisty, vedoucí představitele KSSS a SSSR, s prosbou o poskytnutí účinné podpory a pomoci všemi prostředky, které máte k dispozici. Jedině s Vaší pomocí lze dostat ČSSR z hrozícího nebezpečí kontrarevoluce.

Uvědomujeme si, že pro KSSS a SSSR by tento poslední krok k ochraně socialismu v ČSSR nebyl snadný. Proto budeme ze všech sil bojovat vlastními prostředky. V případě, že by však naše síly a prostředky byly vyčerpány nebo nepřinesly pozitivní výsledky, považujte toto naše prohlášení za naléhavou prosbu a žádost o Vaši akci a všestrannou pomoc. (...)

#### Ukázka 2

Nikdy jsme nepřemýšleli o odtržení Krymu od Ukrajiny. Nikdy. Když však začaly ty události s převratem, s ozbrojeným a protiústavním uchvácením moci, a ti lidé (krymští Rusové, pozn. red.) se ocitli v nebezpečí, že na ně začnou útočit nacionalisté, tak jsme o tom samozřejmě... Já jsem na to pomyslel okamžitě. (...) Já jsem přece říkal, že se jedná o naše historické území, kde žijí ruští lidé, kteří se ocitli v nebezpečí, a my jsme je v tom nemohli nechat. Opakuji, že konečným cílem nebylo obsazení Krymu ani žádná anexe. Konečným cílem bylo umožnit lidem vyjádřit svůj názor, jak chtějí žít dál.

#### Ukázka 3

Můj Vůdče! Včera jsem sdělil anglické delegaci (...), že předmětem dalších jednání (...) může být jen způsob přivtělení (sudetského území, pozn. red.) k Říši. (...) S Vaším svolením dovoluji si navrhnout: (...) obsazení tohoto území během 24 (48) hodin německým vojskem (odůvodnění: aby se udělal konec vraždění českými fanatiky). (...)

#### Ukázka 4

(...) Dobrý den! Sledujete otevřenou lekci Institutu vzdělávání Obránci míru, dnes budeme mluvit o tom, co nám pomůže porozumět všemu, co se děje. Budeme hovořit o událostech na Ukrajině. (...) S pochopením tohoto tématu nám pomůže Denis Polunčukov, televizní moderátor, novinář, a člen hlavního vedení Lidové fronty. (...)

Nesměli jsme je ignorovat a museli jsme je uchránit. Uznání Doněcké a Luhanské lidové republiky bylo za těchto okolností vynuceným a jediným možným řešením. Dne 21. února prezident a Rusko uznalo nezávislost republik a postavili se za všechny ty, kteří pro okolní svět neexistovali. (...) Luhansk a Doněck nejsou země, to jsou lidé. Právě teď se snažíme ukončit válku, která si bere čím dál tím víc životů.

*Jak to souvisí s NATO?*

NATO cílevědomě rozšiřuje svou zónu vlivu. Navzdory všem ujištěním, která byla učiněna v roce 1991 USA v Moskvě, NATO se rozšiřuje na východ. Pět vln rozšiřování NATO přivedlo alianci až k našim hranicím. (...) Ano, pokud by k takovému scénáři na Ukrajině došlo, mohlo by to znamenat, že lidé, kteří nás nyní sledují, možná by za dva nebo tři roky vstoupili do války a odráželi by útok na naši zemi. (...)

*A mám otázku: co znamená speciální operace?*

Jde o situaci, kdy cíle vedou k míru. Neútočíme na obytné budovy, ani na civilisty, neničíme sociální infrastrukturu: mateřské školy, školy, zvody, vodovody, rozvodny. Nutíme Ukrajinu k míru. Bráníme rozvoji jejího vojenského potenciálu. Ničíme globální hrozbu pro naši zemi a pro naše nové spojení, Luhanskou a Doněckou lidovou republiku.

## U NÁS POMÁHALI TAKY

## LIST PRO VYUČUJÍCÍ

**Ukázka 1:** tzv. zvací dopis zasláný v roce 1968 komunistickými politiky A. Indrou, D. Kolderem, O. Švestkou, A. Kapkem a V. Biřákem L. I. Brežněvovi (Zdroj: JANÁČEK, F.; MICHÁLKOVÁ, M.: Příběh zvacího dopisu. Dostupné on-line na [www.68.usd.cas.cz](http://www.68.usd.cas.cz))

**Ukázka 2:** citace ruského prezidenta V. Putina z dokumentárního filmu Krym, návrat do vlasti (Zdroj: <https://www.jsns.cz/lekce/15701-2015-krym-navrat-do-vlasti>)

**Ukázka 3:** dopis K. Henleina A. Hitlerovi žádající připojení Sudet ke Třetí říši (Zdroj: ČELOVSKÝ, B.: SO ODER SO – řešení české otázky podle německých dokumentů 1933–1945. Tilia, Šenov u Ostravy 2002.)

**Ukázka 4:** citace z ruského pořadu, kde si známá dvanáctiletá ruská zpěvačka Sofia Khomenko si povídá v televizním pořadu vyrobeném ministerstvem školství na začátku března 2022 se svými hosty o aktuální situaci a historii konfliktu na Ukrajině. Jeden z hostů, televizní moderátor Denis Polunčukov, v půlhodinovém pořadu dětem mimo jiné vysvětluje, že Rusko vždy usilovalo a bude usilovat o mír, a že nemají věřit zprávám o útocích ruských jednotek na civilní ukrajinské cíle. (Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=C515bON34-Y>)

### Poznámka:

Můžete využít i dalších *Ukázek ruské propagandy směřujících dovnitř Ruska*.